

ОСОБЛИВОСТІ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ¹ Вінницький національний технічний університет**Анотація**

У даній роботі було охарактеризовано систему антикризового управління діяльністю підприємства. Визначено її сутність і складові елементи.

Ключові слова: криза, фінансова криза, антикризове управління, банкрутство

Abstract

In this work, the system of crisis management of enterprise activity was characterized. Its essence and constituent elements are determined.

Keywords: crisis, financial crisis, crisis management, bankruptcy

Вступ

В сучасних умовах в економіці збільшується актуальність питання ефективного функціонування підприємств як підґрунтя економічної стабільності країни. У світі відбувається не просто поступовий еволюційний перехід до нового економічного укладу, а глобальна економічна революція, обумовлена технологічними, фінансовими і екологічними змінами, переходом на новітні високопродуктивні та гнучкі види виробництва. Тож не своєчасне виявлення кризових явищ або не ефективна система антикризового управління, в майбутньому, може призвести до банкрутства і ліквідації підприємства. Вагомий внесок в розвиток теорії та практики антикризового управління підприємством зробили такі вітчизняні та зарубіжні вчені: О. О. Терещенко, В. О. Василенко, Г. П. Іванов, В. І. Кошкін, А. Гальчинський, В. Гейєць, І. Зятковський, М. Білик, Е. Альтман, У. Бівер, та ін.

Метою даного дослідження є систематизація особливостей антикризового управління.

Основна частина

Антикризове управління – це постійно організоване управління в основу якого покладена система методів, принципів розробки та реалізації специфічних управлінських рішень, що приймаються відокремленим суб'єктом в умовах суттєвих ресурсних та часових обмежень підвищеного ризику фінансових та інтелектуальних витрат для відновлення життєздатності та недопущення ліквідації. Антикризове управління підприємством має здійснюватись поетапно та передбачати певну послідовність дій: діагностика кризового стану і загрози банкрутства підприємства; визначення мети і завдань антикризового управління; визначення суб'єкта антикризової діяльності; оцінка часових обмежень процесу антикризового управління; оцінка ресурсного потенціалу антикризового управління; розробка антикризової програми підприємства; впровадження антикризової програми і контроль за її виконанням[1].

Головною метою антикризового управління є створення умов для стійкого функціонування підприємств на ринку у відповідь на будь-які економічні, політичні та соціальні перетворення в країні, розробка стратегічних альтернатив на основі прогнозування та передбачення розвитку ситуації, уникнення фінансових проблем і подолання загрози банкрутства з найменшими втратами, впровадження інноваційних змін у діяльність. Предметом антикризового управління діяльністю підприємства є дослідження можливих та реальних причин кризи, факторів що її спричиняють, її ознак та наслідків, що погіршують нормальні умови функціонування підприємства [2]. Об'єктом антикризового управління є кризові явища в розвитку підприємства, процес їх подолання і подальше попередження. Суб'єктами антикризового управління є певне коло осіб, що реалізує його наступні завдання: своєчасне виявлення слабких ознак появи кризи та відповідне оперативне реагування; інтенсивне використання усіх можливих засобів управління; впровадження різноманітних інструментів подолання фінансових проблем з найменшими збитками

Антикризове управління повинно здійснюватись не тільки в період загострення кризи, а і в період її зародження та розгортання. Залежно від стадії розвитку кризи антикризове управління доцільно поділити на :

- запобіжне антикризове управління яке використовується в процесі зародження кризи та спрямоване на попередження виникнення та розвитку кризових ситуацій
- корегуючи антикризове управління, яке використовується в процесі розгортання кризи та спрямоване на прогнозування розвитку кризової ситуації та розробку антикризових заходів

- стабілізаційне антикризове управління, яке використовується в період загострення кризи та спрямоване на зменшення її негативних наслідків. В залежності від гостроти кризового стану на підприємстві антикризове управління підприємством поділяється на проактивне та реактивне.

Актуальність розгляду проблематики антикризового управління підприємством визначається потребою у новітніх науково-обґрунтованих методах управління економічними процесами. Сьогодні відзначається падіння конкурентоспроможності багатьох підприємств, поглиблення довгострокової системної кризи, погіршення умов існування в глобальному фінансовому середовищі. Тому реалізація сучасної концепції антикризового управління дозволить підприємствам зменшити розмір можливого збитку, знизити ймовірність виникнення нових кризових ситуацій, активізувати потенціал протидії кризовим явищам, покращити адаптаційні можливості підприємств та зміцнити їх конкурентні позиції на ринку. Фактично антикризове управління починається з моменту вибору місії підприємства, а надалі — у своєчасному розпізнанні сигналів, що свідчать про можливе погіршення стану фірми, її конкурентного статусу [3].

Система антикризового управління підприємством повинна відповідати таким принципам:

- сталість та безперервність;
- рання діагностика кризових явищ;
- інноваційність у всіх сферах діяльності підприємства;
- управління по «слабких сигналах».

При попередженні кризових ситуацій, виділяють шість основних антикризових функцій: планування, організація, мотивація, облік, аналіз і контроль. Критеріями оцінки ефективності антикризового управління є наступні:

- зміна показників виробничої діяльності і фінансового стану внаслідок антикризового управління;
- динаміка позитивних змін та економічного ефекту;
- відповідність змін втраченим можливостям підприємства;
- швидкість пристосування підприємства до змін;
- достатність та швидкість одержання інформації для прийняття об'єктивних антикризових рішень;
- доцільність антикризових заходів;
- рівень кваліфікації працівників [2].

Системність підходу до визначення сутності антикризового управління вимагає розробки та реалізації його дієвого механізму. Під механізмом антикризового управління розуміємо систему цілеспрямованого впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства, що дозволяє попередити, подолати та знизити ймовірності виникнення фінансової кризи та одночасно утримувати фінансову стійкість і стабільний розвиток підприємства.

Реалізація механізму антикризового управління підприємства покликана стабілізувати процес діяльності суб'єкта господарювання, збільшити гнучкість, адаптивність та стійкість до змін зовнішнього середовища й дії негативних факторів, забезпечити більшу високу ефективність використання наявних фінансових ресурсів[4]. Відсутність дієвих механізмів, відсутність кваліфікованих управлінців не дозволяє в повній мірі ефективно застосовувати антикризове управління на сучасних підприємствах. В рамках антикризового управління менеджер повинен вміти досконало аналізувати та прогнозувати зовнішнє і внутрішнє середовище, терміново реагувати на відповідні зміни і приймати рішення щодо усунення кризових явищ в обмежений строк. В іншому випадку можливе погіршення кризового стану, що надалі може привести до банкрутства і ліквідації підприємства [5-6].

Висновки

Отже, в результаті проведеного дослідження було визначено, що антикризове управління становить безперервний процес, невід'ємний елемент загальної системи управління підприємством, що здійснюється в умовах обмеженості часу й ресурсів, і спрямований на запобігання та усунення несприятливих для діяльності підприємств явищ, а також створення

умов стабільного функціонування й розвитку за будь-яких економічних, політичних та соціальних обставин. Антикризове управління має важливе значення для підприємств усіх рівнів та форм власності. Тому чим раніше підприємство проведе ранню діагностику потенційних кризових явищ тим з більшою ймовірністю воно зможе подолати їх з найменшими втратами та за коротший період часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лігоненко Л.О. Банкрутство та санація суб'єктів господарювання в Україні: монографія / Л. О. Лігоненко, О. О. Хіленко, І. І. Дянков. – К.: КНТЕУ, 2011.– 348 с.
2. Єпіфанова І. Ю. Сутність антикризового управління підприємства [Електронний ресурс] /Єпіфанова І. Ю., Оранська Н. О. // Економіка та суспільство. – 2016. – №2. – С. 265-269. – Режимдоступу:www.economyandsociety.in.ua
3. Коваленко О.В., Галь С.В. Методи антикризового управління підприємством. / Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. — Вип. 8. — 2014. — С. 107–114.
4. Тимошенко, О.В. Антикризове управління як передумова підвищення ефективності діяльності підприємства [Текст] / О.В. Тимошенко, О.Ю. Буцька, Ф.Х. Сафарі // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – 2016. — Том 23. — № 2. — С. 187–192.
5. Мельник К. М. Вплив кризових явищ на управління підприємством / К. М. Мельник // Вісник Хмельницького національного університету. – 2007. – № 2 (92).
6. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : В НТУ, 2017. – 143 с.

Малицька Марина Сергіївна— студентка групи МФК-16б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, malitskams@gmail.com

Науковий керівник: *Єпіфанова Ірина Юріївна* — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри Фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Malitska Maryna S. - student of the MFK-16b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia? malitskams@gmail.com

Supervisor: *Yepifanova Iryna Yu.* – Ph D., associate professor, associate professor of the Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsya